Delen van ervaringen participatieproces K-buurt

AAN participatiebeleid@amsterdam.nl

Tot 23 juli kan is er gelegenheid een reactie te geven op het concept Beleidskader Participatie van de gemeente. Het participatiebeleid bevat uitgangspunten en richtlijnen over hoe bewoners, ondernemers en organisaties in de stad invloed kunnen uitoefenen op hun directe omgeving.
In opdracht van het college van B&W werken gemeente en bewoners verenigd in Hart voor de K Buurt in diverse co-creatie-teams (stuurgroep en verdiepingssessies voor alle buurtthema's) samen aan een participatie-experiment bij het opstellen van een Stedenbouwkundig plan (SP) voor woningen en voorzieningen in K-Midden Zuidoost. In deze reactie willen wij graag onze ervaringen delen die wij tot nu toe hebben opgedaan tijdens experiment, waarbij een buurtplatform aan het stuur op de inhoud en de gemeente faciliteert bij het opstellen van een SP. Wij zijn er van overtuigd dat deze ervaringen ten goede kunnen komen aan de kwaliteit van het Participatiebeleid voor opgaven in de fysiek leefomgeving.

Leren van experiment in de K-buurt
Momenteel vindt zich in de K buurt binnen Zuidoost een proces plaats vanuit één van de vijf strategische keuze in de Omgevingsvisie "Het samen stad maken".
De K buurt werkt in een co-creatie met de gemeente aan een Stedenbouwkundig plan
Dit samenwerkingsexperiment levert geleerde lessen op over hoe participatie binnen de gemeente vorm gegeven kan worden. Graag willen wij als co-creatieteam in onze zienswijze een aantal punten meegeven die in de praktijk in het samenwerken met een buurt zijn gevoed en wellicht kunnen bijdragen het participatiebeleid niet alleen te bezien van een behoefte van de overheid dat er geparticipeerd moet worden, maar vooral moet zijn ingeven vanuit de overtuiging dat de overheid beleid moet voeren dat de stad samen met een specifieke buurt nodig heeft.

K-buurt, stadsdeel Zuidoost
In de K-buurt is de gemeente samen met het buurtplatform Hartvoordekbuurt en de corporaties een stedenbouwkundig plan aan het maken. De buurt zit aan het stuur en de ambtenaren faciliteren en produceren. Belangrijk daarbij is dat het plan niet alleen woningen oplevert voor nieuwe bewoners, maar ook de huidige bewoners veel brengt. Daarnaast wil de buurt haar eigen DNA behouden. De buurt heeft gestreden en van het bestuur een sterke positie gekregen in de plannenmakerij. Ook hebben zij zich geprofessionaliseerd omdat er binnen een jaar een SP moet liggen. Er is financiële ruimte geschapen om professionals in te huren als dat nodig is. Het SP wordt uiteindelijk door het buurtplatform gepresenteerd aan de gemeenteraad waarbij het plan bestaat uit een goede basis met extra's of opties.

Versterken participatie vanuit zelforganisatie
Vanuit het proces van stadmaken in de K buurt hebben we geleerd dat het participatieproces moet groeien vanuit de (be)leefwereld van de buurt. Het opstellen van een SP vindt plaats op basis van de inbreng van vele verschillende partijen uit (en van buiten) de buurt, op veel verschillende manieren en vele momenten.
Deze inbreng vindt georganiseerd plaats (afspraken, verdiepingssessies) maar is ook uitkomst van gebeurtenissen in de buurt die het buurtplatform Hart voor de K buurt (HvdK) inbrengt om de onderliggende visie op de gewenste ontwikkeling van de buurt te versterken. HvdK organiseert bevordert het zelforganiserende vermogen van de buurt door de contacten te leggen met de meer kwetsbare bewoners in de buurt. Hierdoor lijkt de dagelijkse realiteit lijkt zo meer door te dringen tot (de discussie over) het SP. En blijft de participatie niet beperkt tot de krachtige bewoners die hun belangen wel kunnen verwoorden.

2.Van buiten naar binnen

De opstellen Versterken (en verzwakken?) zelforganisatie

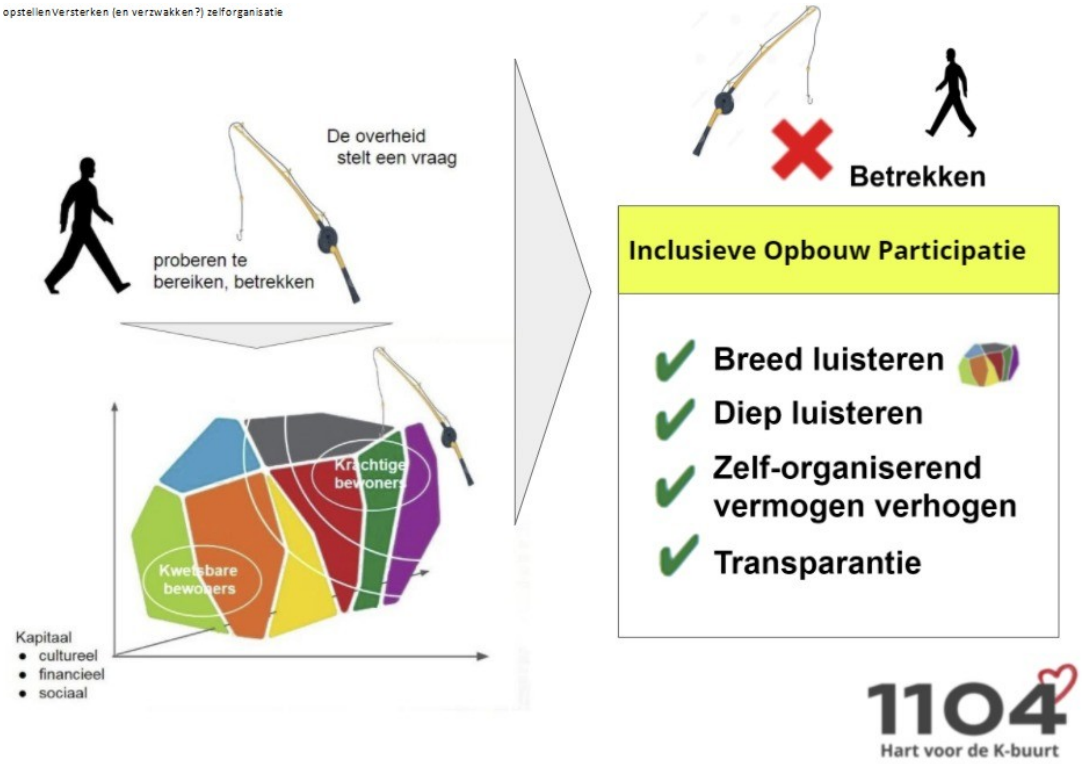

participatie over planproducten wordt nu bepaald door de projectgroepen die werken volgens het Plaberum. Hierin is de “normale” werkwijze voor het opstellen van een SP ruwweg, dat een projectteam van de gemeente de buurt binnenstapt en een vorm van participatie organiseert om de wensen uit de buurt de gemeentelijke organisatie binnen te hengelen. Het projectteam verwerkt vervolgens al dan niet het resultaat van de inbreng uit de buurt en legt het – doorgaans ter informatie – weer voorlegt aan de buurt.
In het proces van het opstellen van het SP voor de K buurt oogt het anders. Door de gekozen werkwijze is het maken van het SP veel meer onderdeel van de dagelijkse werkelijkheid van de buurt (in plaats van een min of meer losstaande activiteit) en lijkt het er op dat niet het projectteam de buurt binnenstapt maar de buurt het projectteam.

3. Versterkende en verstorende experimenten

Doelstelling van de samenwerking is het realiseren van leefbare buurt voor en door de bewoners en bedrijven. Het concrete gemeentelijke product daarvoor is te komen tot een SP.
De co-creatie aanpak vraagt veel van beide partijen. Het uitvoeren van experimenten rondom voorzieningen behoort, volgens de afspraken, tot deze andere aanpak. Deze experimenten zijn voor HvdK en de gemeente van belang om aan de buurt te laten zien dat er niet alleen wordt gepraat maar echt iets gebeurt. Het is een directe vertaling van participatie naar resultaat, de invulling van de “tijdelijkheid” tussen participatie en een SP die – afhankelijk van de keuze van het startmoment van participatie in de Kbuurt – zomaar decennia kan beslaan. Op papier klopt deze redenering, de praktijk is weerbarstiger. Een klein experiment als het neerzetten van een (1) bankje levert veel intern gemeentelijke afstemming op en kost het projectteam dus ook veel tijd zodat dit het proces – een beetje - verstoort. Een groot experiment, het plaatsen van containers voor ondernemers, is weer zo groot dat het (deels) buiten het opstellen van de SP moet worden geplaatst om te voorkomen dat de planning niet wordt gehaald.

4. Participatie vereist andere werkwijze in organisatie de gemeente

Delen van ervaringen participatieproces K-buurt

De huidige werkwijze kent klassieke onderdelen zoals ambtelijke directies/diensten (EZ, wonen, maatschappelijke voorzieningen, verkeer enz) die adviezen inbrengen ten behoeve van het opstellen van het SP en het projectteam dat de ingebrachte adviezen en opgedane kennis uit de (permanente) participatie stedenbouwkundig uitwerkt.
In het proces van de K-buurt is ervaren dat de adviserende ambtenaren wel in een andere setting terecht komen, een projectteam waarin ook bewoners een stem hebben, maar of dit hun werkwijze (structureel en voor zover nodig) verandert lijkt op dit moment onwaarschijnlijk. De organisatie en processtructuur is vaak sterker en biedt meer (rechts)zekerheid dan de wil van de individuele ambtenaar creatief in te spelen op hetgeen vanuit de buurt wordt doorleefd.

Het lijkt erop dat de succesvolle co creatie (te) beperkt leeft in een hoekje van de organisatie. Het projectteam voor de K buurt oogt als radicaal anders. Bewoners zitten aan tafel, denken mee, ontwerpen mee, schrijven mee. De ruimte die bewoners hebben gekregen om “hun” SP te maken nemen ze ook, maar die ruimte krijgen ze niet vanzelf, die moet ook (op een positieve manier) bevochten worden. De wens en – vanwege de onderliggende afspraken - noodzaak om op veel manieren recht te doen aan de inbreng van bewoners is groot. Deze andere werkwijze zal onder een nieuw participatiebeleid een groter speelveld moeten krijgen dan het hoekje van de gemeente waar het projectteam zich bevindt.

5. Beleidskader participatie en Stedenbouwkundig Plan Kbuurt

Het voorgelegde beleidskader bevat ook een “richtlijn voor het bepalen van het niveau van participatie en de bijbehorende vorm” De richtlijnen zijn vormgegeven in een tabel. Volgens deze richtlijn is het hoogste niveau van participatie waar het doel van eigenaarschap samen komt met meebeslissen door burgers. Hierbij worden vier participatievormen genoemd: Right to Challenge, Right to Plan, buurtbudgetten en bindende stemmingen. Al deze vormen lijken niet een directe prikkel in zich te hebben dat toepassing directe druk zet op de werkwijze van de gemeente. Deze druk zit er wel op in de Kbuurt – zie het vorige punt. Deze werkwijze, het aanzitten aan de ambtelijke tafel en al werkende weg meebeslissen in combinatie met de wijze waarop de (permanente) participatie ten behoeve van het SP plaatsvindt, leidt tot een combinatie van doel en middel dat zich buiten de tabel en daarmee buiten het beleidskader bevindt.

6. Andere aanknopingspunten voor Participatiebeleid: Zet voor het samen stad maken meer in op eigenaarschap en het instrumentarium wat daarbij hoort

Bij stadmaken mag er vaak geparticipeerd worden. Dat gaat dan over een besluitvorming. De mate van invloed wordt bepaald, zie bijvoorbeeld de participatieladder. Wat je merkt is dat het nog meer dan in de besluitvorming, in de uitvoering van besluiten stokt. De opvolging, de implementatie. Je kunt besluiten tot je een ons weegt. Het gevolg is dat mensen hoe mooi het besluit traject ook, toch afhaken qua participatie.
Het inzetten op eigenaarschap, op bewoners als producent van de stad, is een belangrijk alternatief. Het boort de intrinsieke motivatie van mensen aan, ze zijn vaak probleem eigenaar, hebben korte lijnen, etc

In het instrumentarium van de beslisdemocratie wordt het eigenaarschap instrumentarium te weinig ingezet omdat het vraagt vertrouwen te geven aan de bewoners. Het stoelt ook op een andere logica qua legitimiteit. Waar beslisdemocratie het moet hebben van representativiteit, is het de logica van de contributieve democratie, de doe-democratie, dat je het recht hebt je samen te ontfermen over dat wat publiek goed is als je het doet vanuit de intentie het samen beter te maken voor iedereen. Zie ook het gedachtengoed van de commons.

Te vaak wordt bij ‘’democratie’’ en participeren. meteen naar de beslis democratie gegrepen. Het is hard nodig dat er veel meer wordt ingezet op eigenaarschap, de bewoners als producent van de stad en het daarbij behorende instrumentarium. De rechterkant van dit schema dus

Delen van ervaringen participatieproces K-buurt

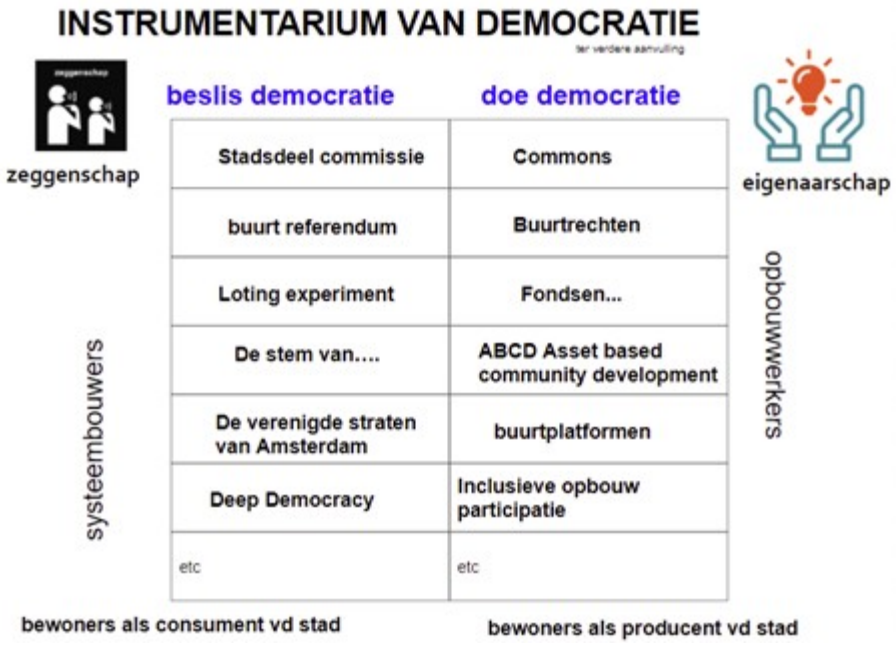

Graag wil het team van co-creatie K buurt in gesprek gaan over het Participatie beleid om hun ervaringen en toepassingen hiervan in het participatiebeleid met elkaar te delen.

Met vriendelijke groet,
Namens het co-cratieteam K buurt